

Evropský hospodářský a sociální výbor

REX/390
Transatlantické obchodní
vztahy a pohled EHSV na
posílenou spolupráci
a případnou dohodu o volném
obchodu mezi EU a USA

V Bruselu dne 4. června 2014

STANOVISKO

specializované sekce Vnější vztahy
k tématu

Transatlantické obchodní vztahy a pohled EHSV na posílenou spolupráci a případnou dohodu
o volném obchodu mezi EU a USA
(stanovisko z vlastní iniciativy)

Zpravodaj: **Jacek Krawczyk**
Spoluzpravodaj: **Sandy Boyle**

Na plenárním zasedání dne 11. července 2013 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Transatlantické obchodní vztahy a pohled EHSV na posílenou spolupráci a případnou dohodu o volném obchodu mezi EU a USA.

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 20. května 2014.

Na 499. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 4. a 5. června 2014 (jednání dne 4. června 2014), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 187 hlasy pro, 7 hlasů bylo proti a 10 členů se zdrželo hlasování.

*

* *

1. **Závěry**

- 1.1 EHSV je přesvědčen, že úspěšné transatlantické partnerství v oblasti obchodu a investic (TTIP) by mohlo být významným faktorem vzniku skutečného růstu a optimismu. Vzhledem k obecně zdlouhavému zotavování z finanční a hospodářské krize z roku 2008 by vyvážená dohoda mohla přispět k návratu evropského hospodářství k hospodářskému růstu a vytváření pracovních míst.
- 1.2 Výbor vítá významné příležitosti, jež nabízí rozsáhlá obchodní dohoda mezi EU a USA, nejen kvůli rozšíření obchodu a investic za Atlantský oceán, ale i pro potenciál, jímž může přispět k rozvoji kvalitnějších celosvětových pravidel a standardů, které by byly přínosem pro sám mnohostranný obchodní systém.
- 1.3 EHSV s ohledem na všeobecný a legitimní požadavek evropských občanů na kompletní transparentnost obchodních jednání žádá Radu a Komisi o systematické a důsledné používání článku 218 SFEU, zejména odstavce 10, v němž je stanoveno, že „Evropský parlament je okamžitě a plně informován ve všech etapách tohoto postupu“.
- 1.4 V souladu s Lisabonskou smlouvou je kategoricky nutné, aby Komise uznala institucionální roli EHSV při jednáních o TTIP. Má-li se jakékoli dohodě dostat široké veřejné podpory, je absolutně nezbytné zajistit plnou transparentnost a konzultaci s Výborem a dalšími subjekty občanské společnosti. Zúčastněné strany musejí být seznamovány se všemi texty již od nejranější fáze.

- 1.5 Je důležité, aby přínosy TTIP byly rovnoměrně rozloženy mezi podnikatelskou sféru, pracovníky, spotřebitele a občany.
- 1.6 S postupem jednání a spolu s tím, jak se veřejnost bude seznamovat se závěry posouzení dopadu, je třeba aktualizovat a monitorovat statistické projekce a ekonomické prognózy.
- 1.7 Hlavní přínosy TTIP budou spočívat v oblasti regulace. Pevné závazky přijaté oběma stranami v tom smyslu, že TTIP neznamená snižování stávajících standardů, mají zcela zásadní význam. Splnění těchto závazků bude klíčové pro dosažení široké veřejné i politické podpory. Výbor si vyhrazuje právo posoudit případný výsledek optikou všech těchto úvah.
- 1.8 Na rozdíl od téměř všech ostatních dvoustranných obchodních dohod spočívají potenciální úspory a přínosy TTIP v necelních překážkách. Ačkoliv ze snížení cel bude pravděpodobně pocházet asi jen 20 % úspor, v určitých klíčových odvětvích dochází k výkyvům, jež je nutno řešit. V oblasti přístupu na trh má velký význam plná reciprocita.
- 1.9 Nezbytností je podrobná kapitola týkající se obchodu a udržitelného rozvoje, kterou úpěnlivě očekává občanská společnost na obou stranách Atlantiku.
- 1.10 Významnou roli při stimulaci růstu mohou hrát transatlantické investice. Návrh zahrnout (do textu) mechanismus urovnávání sporů mezi investorem a státem (ISDS) vzbudil značné obavy veřejnosti na obou stranách Atlantiku. Evropská komise zahájila veřejnou online konzultaci o ochraně investic a ISDS v dohodě o TTIP a je nezbytností, aby na konci tohoto procesu existoval transparentní a inkluzivní dialog. EHSV tomu může významně napomoci.
- 1.11 TTIP vyvolalo obrovský zájem ze všech sfér občanské společnosti v EU i USA. EHSV již navázal vynikající kontakty s americkými podnikatelskými, odborovými, zemědělskými, spotřebitelskými a ekologickými organizacemi. Panuje jasná vůle udržet a rozvíjet toto postavení a EHSV má k prosazování a podněcování průběžného dialogu a spolupráce skvělou pozici.
- 1.12 Výbor vítá skutečnost, že jeho tříčlenné monitorovací skupině EHSV bude umožněn přístup k dokumentům ve stejném rozsahu jako expertní poradní skupině ustavené Komisí. Výbor to považuje za uznání své role coby poradní instituce podle Lisabonské smlouvy.

Doporučení

- 1.13 EHSV musí uznat TTIP za trvalou prioritu po celou dobu postupu jednání a realizace jakékoli dohody. Musí úzce monitorovat všechny aspekty jednání o TTIP. Měl by být uplatňován projektový přístup a v konzultaci s občanskou společností v EU i USA a Evropskou komisí identifikovány oblasti, které jsou nejprospěšnější pro budoucí činnost.

- 1.14 Přístup k jednotnosti právních předpisů by měl být cílevědomý a transparentní a základem jednání by měly být osvědčené postupy. Je naprosto zásadní, aby se dodržovaly záruky dané oběma stranami v tom smyslu, že nedojde k oslabení standardů.
- 1.15 Součástí dohody by měly být účinné mechanismy a spolupráce v oblasti regulace umožňující včasnou konzultaci k novým předpisům, které by se mohly týkat zájmů jedné ze stran. Tím však nesmí být dotčeno právo EU, jejích členských států nebo USA vytvářet předpisy v takové míře, již považují za vhodnou, a to v otázkách, jako je ochrana zdraví, spotřebitelů, pracovníků a životního prostředí.
- 1.16 Obě strany by měly ambiciózně přistupovat k cílům a usilovat o jejich zrušení nebo postupné rušení, a to i v citlivých oblastech. To musí být provedeno vzájemně prospěšným způsobem.
- 1.17 Postup dvoustranných obchodních jednání by neměl oslabit závazky EU vůči WTO a silnou vícestrannou globální dohodu.
- 1.18 Základní součástí této dohody musí být pádná a robustní kapitola o udržitelném rozvoji. Její nezbytné součásti jsou:
- strany musejí znovu potvrdit své závazky plynoucí z členství v Mezinárodní organizaci práce (MOP);
 - minimální základ musí tvořit osm klíčových úmluv MOP přijatých v Singapurském prohlášení WTO v roce 1996;
 - opětovné potvrzení společného závazku účinně provádět, prosazovat a vymáhat právní předpisy a iniciativy v oblasti životního prostředí;
 - závazek zajišťovat a prosazovat zachování a udržitelné využívání přírodních zdrojů a hospodaření s nimi, ale i klíčových mnohostranných environmentálních dohod.
- 1.19 EHSV by měl usnadňovat široký dialog o ISDS při dokončení konzultace Komise na téma „ochrana investic a urovnávání sporů mezi investorem a státem v TTIP“. Z důvodu jeho účasti by Komise měla objasnit, jak hodlá posuzovat a brát v potaz výsledky konzultace, a poskytnout předběžnou definici termínů, jako je „neopodstatněný“ ve vztahu k deklarovanému rozsahu „odstranění neopodstatněných nároků“ nebo „veřejný účel“ s ohledem na předpokládané výjimky ze zákazu vyvlastnění.
- 1.20 EHSV by měl v rámci své průběžné projektové činnosti k problematice ISDS vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy.
- 1.21 EHSV podporuje zahrnutí kapitoly věnované otázkám MSP.
- 1.22 Specifický charakter veřejných služeb v EU musí být zachován v souladu se závazky plynoucími ze Smlouvy o fungování Evropské unie.

- 1.23 Klíčový význam má zajištění spolehlivých dodávek energie a přístupu ke strategickým surovinám. V rámci TTIP by měla být rovněž podporována energetická účinnost a obnovitelné zdroje a zaručeno právo každé ze stran zachovávat či zavádět standardy a regulaci v této oblasti a zároveň by se mělo usilovat v nejvyšší dosažitelné míře o sblížení domácích standardů EU i USA.
- 1.24 Je nezbytné, aby se uplatňoval stejný přístup k veřejným zakázkám na obou stranách Atlantiku. Žádné takové ustanovení nesmí ohrozit schopnost členských států EU, stejně jako regionálních a místních orgánů, prosazovat vlastní demokraticky dohodnuté sociální a environmentální politiky.
- 1.25 Obě strany dohody by měly uznávat, že prosazování a ochrana zájmů spotřebitelů jsou klíčové pro dosažení široké veřejné podpory u jakékoli dohody.
- 1.26 Musí se zohlednit platná zemědělská a zemědělsko-potravinářská kritéria EU stejně jako dodržování zásady předběžné opatrnosti zakotvené v Lisabonské smlouvě.
- 1.27 TTIP by měl nalézt praktický způsob dosažení právní jistoty u obchodní činnosti založené na zeměpisných označeních.
- 1.28 Po celou dobu jednání by se na konci každého kola vyjednávání měly konat informační schůzky pro občanskou společnost a měly by trvat až do poslední konzultační fáze před podpisem. Tyto informační schůzky by si získaly mnohem vyšší stupeň veřejné podpory, pokud by Evropská komise vyjasnila, že mají poradní charakter a že názory vyjádřené zúčastněnými stranami vyjednávači náležitě zohlední.
- 1.29 Základní součástí každé dohody musí být silný společný mechanismus monitorování ze strany občanské společnosti. Tím by měla být zavedena povinnost každé ze stran konzultovat zástupce domácí občanské společnosti prostřednictvím specializované domácí poradní skupiny, což umožní vyvážené zastoupení hospodářských, sociálních a environmentálních zájmů. Na straně EU by klíčovou součástí tohoto mechanismu měl být EHSV. Domácí poradní skupiny by měly:
- mít oprávnění adresovat doporučení domácím orgánům a společným politickým orgánům dohody (např. společnému výboru pro obchod a udržitelný rozvoj). Tato doporučení by měly politické orgány účinně řešit v dané lhůtě;
 - mít povolení přijímat formální podněty od jiných organizací občanské společnosti ohledně provádění kapitoly o udržitelném rozvoji a předkládat je politickým orgánům k vyjádření;
 - získat právo na předkládání stanovisek a doporučení na podněty třetích stran;
 - mít možnost za určitých podmínek stranám nařídit, aby zahájily postup konzultace nebo řešení sporu z důvodu porušení ustanovení kapitoly týkající se udržitelného rozvoje.

- 1.30 Rovněž je nutné, aby bylo zajištěno setkávání domácích monitorovacích skupin obou stran alespoň jednou ročně v rámci společného orgánu, jehož cílem bude přezkum provádění kapitoly o udržitelném rozvoji a předkládání společných sdělení a doporučení oběma stranám.
- 1.31 Musí dojít k aktivaci transatlantického dialogu mezi odbory a transatlantického environmentálního dialogu stanovených Transatlantickou hospodářskou radou. Jde o opakování výzvy EHSV obsažené ve stanovisku EHSV z března 2009¹.
- 1.32 Jako okamžitou prioritu by EHSV měl pojmout založení kontaktní skupiny EU-USA.

2. Úvodní souvislosti

- 2.1 Při oznámení o zahájení rozhovorů o Obchodním a investičním partnerství mezi EU a USA bylo ve společném prohlášení předsedy Evropské komise José Manuela Barrosa, předsedy Evropské rady Hermana Van Rompuye a amerického prezidenta Baracka Obamy uvedeno, že „prostřednictvím tohoto jednání se Spojeným státům i Evropské unii dostane příležitosti nejen k rozšíření obchodu a investic přes Atlantský oceán, ale obě mocnosti tím přispějí i k vytvoření celosvětových pravidel, jež mohou posílit vícestranný obchodní systém“.
- 2.2 Tyto výroky podtrhují potenciál této dohody nastavovat standard ve vícestranném kontextu. V nedávné době EU otevřela a v některých případech již i uzavřela jednání o celé řadě bilaterálních obchodních dohod. Přestože tyto dohody mohou představovat značný potenciál, EHSV potvrzuje svoji jasnou preferenci v podobě robustní vícestranné dohody vyjednané v rámci WTO. Je nutné, aby EU pokračovala v tomto kurzu a dále rozpracovala skromné úspěchy ministerské konference konané na Bali v roce 2013.

3. Politické souvislosti

- 3.1 Na obou stranách Atlantiku i na obou stranách americké politické hranice panuje obrovská politická vůle po dosažení úspěšného výsledku jednání o TTIP. Cílem by mělo být završení jednání ještě během funkčního období současné americké administrativy.
- 3.2 Výbor potvrzuje závazek k srdečnému a pozitivnímu charakteru rozhovorů směřujících k progresivnímu výsledku. Odvahu nám dodávají ujištění obou stran, že tato jednání nevyústí ve snížení standardů. Vzhledem k vysoké citlivosti této otázky a k naléhavým výzvám k maximální transparentnosti, jež EHSV slyší od široké základny občanské společnosti, bude Výbor jednání úzce monitorovat a těšit se na výměnu osvědčených postupů v tomto ohledu.

¹ [Úř. věst. C 228, 22.9.2009, s. 32–39.](#)

- 3.3 Výbor poznamenává, že každá etapa jednání předcházející konečné dohodě bude vyžadovat významnou podporu evropských občanů, kteří „jsou na úrovni Unie přímo zastoupeni v Evropském parlamentu“ (čl. 10 odst. 2 SEU). EHSV proto vyzývá Radu a Komisi, aby důsledně uplatňovaly postupy stanovené v článku 218 SFEU, zejména v odstavci 10: „Evropský parlament je okamžitě a plně informován ve všech etapách tohoto postupu“.
- 3.4 Na straně obou partnerů jednání je třeba značného úsilí o neustálou pravidelnou konzultaci občanské společnosti, jejíž součástí je poskytování aktuálních informací, a to během celého postupu jednání. Nezbytností je úplná transparentnost – je nesmírně důležité, aby zúčastněné strany dostaly k dispozici texty dokumentů co možná nejdříve, což umožní předkládání včasných, konstruktivních připomínek ve fázi, kdy jejich obsah lze zohlednit při vyjednávání. Prospělo by to rovněž hladkému přechodu po jmenování nové Evropské komise.
- 3.5 Transatlantickou atmosféru poněkud zkalilo odhalení špionáže ze strany NSA. Německá kancléřka Angela Merkelová při projevu ve Spolkovém sněmu (18. listopadu) propojila citlivou otázku NSA s probíhajícími rozhovory, když prohlásila: „Transatlantické vztahy, a tudíž i jednání o dohodě o volném obchodu, vzhledem k dalším obviněním vzneseným proti USA nyní bezpochyby procházejí těžkou zkouškou. Tato obvinění jsou velmi závažná. Musí se vysvětlit a, což je možná ještě důležitější pro budoucnost, musí dojít k získání ztracené důvěry.“ Evropský parlament přijal usnesení², z něhož jasně vyplývá, že jeho souhlas s obchodní dohodou mezi EU a USA může být ohrožen, pokud paušální hromadné sledování ze strany amerického Národního bezpečnostního úřadu (NSA) nepřestane. Výbor doufá, že problémy v této oblasti lze vyřešit pomocí diplomacie a dobré vůle.
- 3.6 Jednání o TTIP budou lakmusovým papírkem pro znovunastolení nezbytné důvěry. Je nutné připomenout dřívější pozitivní vyznění sdělení Výkonného úřadu prezidenta adresovaného předsedovi Sněmovny reprezentantů (březen 2013), jež udává tón pro tato jednání: „Potenciální přínosy naprosto ospravedlňují vynaložené úsilí“. Právě v tomto duchu Výbor přistupuje k vlastním hlediskům.

4. **Studie o potenciálním hospodářském, sociálním a environmentálním dopadu TTIP**

- 4.1 Jistá skepse vůči vyhlídkám na absolutní úspěch, zvláště vzhledem k předchozí zkušenosti – zejména iniciativě Sira Leona Brittana z roku 1998 a pozdějšímu transatlantickému dialogu v první dekádě nového tisíciletí –, je oprávněná. K zajištění oboustranně výhodné situace je nutné zajistit společné studie, které by detailněji prozkoumaly vyhlídky na oboustranné vytváření pracovních míst i potenciální oblasti ztrát pracovních míst. Nová pracovní místa však nevzniknou bez růstu. Výsledky studie společnosti *Copenhagen Economics* o dopadu vnějších přímých zahraničních investic EU – které odhalily, že nedojde k měřitelnému negativnímu dopadu na pracovní místa – jsou v této souvislosti rovněž relevantní.

2

[http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2014-0230+0+DOC+XML+V0//CS&language=CS.](http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2014-0230+0+DOC+XML+V0//CS&language=CS)

- 4.2 EU by měla být ambiciózní, pokud jde o dosažení úspěšného výsledku jednání o TTIP. V oblasti přístupu na trh má velký význam reciprocita. Nedávné studie³, včetně posouzení dopadu provedených Komisí, ukazují, že přínosy poplynou pouze z komplexní dohody.
- 4.3 Jednání by měla navazovat na dosažené úspěchy. Je spočteno, že vztahy EU a USA již zabezpečují celkem 13 mil. pracovních míst a téměř 3,9 bil. USD v investicích a představují 45 % světového HDP.
- 4.4 Zatím byly provedeny intenzivní statistické projekce. Centrum pro ekonomický výzkum (*Centre for Economic Research*) odhaduje, že komplexní dohoda by vedla k nárůstu HDP o 119 mld. EUR v EU a o 95 mld. v USA.

Obchodní koalice pro transatlantický obchod odhaduje, že TTIP by v EU a USA vytvořilo 0,5 mil. vysoce placených pracovních míst.

- 4.5 Existují však i méně optimistické prognózy, např. CEPR odhaduje, že většina nově vytvořených míst bude v odvětvích s nízkou kvalifikací, zatímco zejména u míst vyžadujících vysokou kvalifikaci v oblasti elektroniky v EU dojde k poklesu. Odhaduje, že 0,2 – 0,5 % pracovních sil v EU bude zřejmě muset v důsledku hospodářské restrukturalizace vyvolané TTIP změnit práci. Je důležité, aby se takové změny rozpoznaly v rané fázi a aby se v dotčených odvětvích/členských státech přikročilo k opatřením pro stanovení přenositelných dovedností a přeškolení takto kvalifikované pracovní síly.
- 4.6 Dopad úspěšného TTIP bude nutně nestejný; bude mít své národní, regionální a odvětvové proměnné. Proto se statistické projekce s postupem jednání musejí neustále aktualizovat a monitorovat; závazky je nutno poměřovat s vyvíjející se realitou.
- 4.7 Je naprosto zásadní, aby Výbor sledoval aktuální stav u všech těchto nezbytných studií k posouzení dopadu a podporoval je, zejména v oblasti vytváření pracovních míst, mobility a kvality pracovních míst a aplikace technologií.

3

Viz „*Reducing Transatlantic barriers to trade and investment: an economic Assessment*“ (Omezování transatlantických překážek obchodu a investic: ekonomické posouzení), Středisko pro výzkum hospodářské politiky (*Centre for Economic Policy Research*), Londýn, březen 2013. http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/march/tradoc_150737.pdf.

4.8 Tyto studie jsou již součástí procesu EU (např. studie o dopadu udržitelnosti obchodu, která se právě připravuje pro Evropskou komisi⁴), ale je nezbytně nutné, aby byly široce pojeté, otevřené, transparentní a zahrnovaly průběžný vklad občanské společnosti. Na oplátku se Výbor těší na to, že k tomu bude pravidelně a podstatnou měrou přispívat. V celém tomto procesu by měla být přítomna stálá, konstruktivní angažovanost a uznána zásadnost role občanské společnosti. Tímto stanoviskem EHSV formuje svůj prvotní příspěvek k tomuto procesu.

4.9 Výbor si vyhrazuje právo posoudit případný výsledek optikou všech těchto závazků.

5. **Zrušení cel v rámci transatlantického obchodu**

5.1 I navzdory relativně nízkým clům existují u citlivých výrobků na obou stranách Atlantiku, jako je tabák, textil a oděvy, cukr, obuv, mléčné produkty a některé druhy zeleniny, některé nejvyšší sazby. Vedle toho USA zachovávají vysoká cla u potravinářských přípravků, přípravků z ryb a masných polotovarů, přípravků z obilovin, těstovin a čokolády. Pro provozovatele z těchto odvětví by zrušení cel mohlo být zvláštní pobídkou ke vstupu do vývozních činností.

5.2 Nad to transatlantický obchod charakterizuje značný podíl vnitropodnikového obchodu a obchodu se zbožím pro mezispotřebu. Koncové produkty jsou často výsledkem celkem komplikovaného dodavatelského řetězce, v němž i malé clo může významně ovlivnit konkurenceschopnost produktu. Proto by měl být od prvního dne dohody zrušen co možná nejvyšší počet celních poplatků. U zbývajících cel by přechodné období nemělo překročit 5 let.

6. **Překlenutí zásadních rozdílů v regulaci a tvorbě standardů**

6.1 Je obecně uznávaným faktem v EU i v USA, že největší potenciál TTIP spočívá v oblasti regulace. EHSV vítá silný závazek, který přijal hlavní vyjednávač EU Ignacio Garcia Bercero, že „tato jednání neznamenají, opakují, neznamenají snižování standardů“.

6.2 Pro EHSV je to zásadní bod – právě na základě tohoto výroku a také skutečnosti, že jej na brífinku občanské společnosti v listopadu 2013 zopakoval i hlavní vyjednávač USA Dan Mullaney, EHSV v tomto stanovisku nezdůrazňuje některé z hlavních obav, které by vyvstaly, pokud by tento závazek nebyl ve své celistvosti dodržen.

4

<http://www.trade-sia.com/ttip/>.

- 6.3 Nejenže jsou USA největším obchodním partnerem EU, ale jsou i podobně smýšlejícím partnerem, s nímž sdílíme mnohé ideály a hodnoty. Věcí, jež nás spojují, je daleko více než rozdílů mezi námi. Jde o unikátní situaci – a skvělý základ pro ambiciózní výsledek. K rozvinutí celého potenciálu exportu bychom se měli zaměřit na odstranění a vyřešení necelních překážek oboustranně výhodným způsobem a zároveň zachovat stávající úroveň ochrany a standardů občanů, spotřebitelů, pracovníků a životního prostředí. Z toho bychom měli vycházet.
- 6.4 Existují však různé přístupy k regulaci / nastavování standardů a budeme muset mnohem pečlivěji prozkoumat řadu odvětví, jako je chemický průmysl, bezpečnost potravin, zemědělství, motorová vozidla, kosmetické výrobky, textilní a oděvní průmysl a farmaceutický průmysl. V mnoha oblastech by mělo být možné dosáhnout oboustranného přínosu větší sladčností předpisů, harmonizací a vzájemným uznáváním zkoušek a hodnocení souladu, aby obdobné postupy vedly k obdobným výstupům. U všech těchto postupů by se však stále mělo postupovat podle mezinárodních standardů.
- 6.5 V zájmu usnadnění obchodu by modernizace postupů a celní spolupráce měly vést ke zjednodušení a k odstranění nepotřebných poplatků a kontrol.
- 6.6 Základním prvkem užší regulační spolupráce mezi EU a USA by mělo být prosazování a výměna osvědčených postupů a zvýšení bezpečnosti, zdraví a ekonomické prosperity lidí na obou stranách Atlantiku.
- 6.7 Stejnou ambicí by se měla řídit jednání o technických překážkách obchodu (TBT), přičemž kapitola TBT-plus, vedená záměrem nesnížení standardů, by mohla být jednou z cest, jak podpořit důvěru v naše příslušné regulační systémy.
- 6.8 Součástí by měly být účinné mechanismy zamezující novým překážkám, a to pomocí konzultace k předpisům, jež by mohly mít závažný dopad na průmysl v USA či v EU, pokud to umožní předkládat podněty všem zainteresovaným stranám. Tím nesmí být dotčeno právo na regulaci podle odpovídající míry ochrany zdraví, občanů/spotřebitelů a standardů ochrany pracovníků a životního prostředí, jež budou strany považovat za vhodné z důvodu veřejného zájmu.
- 6.9 Je důležité, aby se postupy regulačního rozhodování na obou stranách Atlantiku i regulační spolupráce mezi EU a USA opíraly o řadu zásad, jako jsou transparentnost, vyvození odpovědnosti a tvorba politik zahrnující získávání podnětů ze všech koutů společnosti nestranným a otevřeným způsobem.
- 6.10 Rozdíly v pravidlech a standardech mezi oběma stranami lze v rámci budoucí regulace do značné míry omezit pomocí široce pojatého včasného dialogu a konzultace, což má potenciál minimalizovat odlišnosti a snížit náklady výrobců i spotřebitelů.

7. Udržitelný rozvoj a odlišné standardy

- 7.1 EU i USA hrají významnou roli v diskuzi o udržitelném rozvoji na celosvětové úrovni, ale i v mezinárodní spolupráci podílející se na dosažení souvisejících cílů. Pro EU i pro USA je zároveň důležité, aby usilovaly o udržitelný rozvoj v rámci jeho tří pilířů (hospodářský růst, sociální rozvoj a ochrana životního prostředí) kvůli blahobytu vlastních občanů. V této souvislosti bude TTIP, a zejména jeho část týkající se obchodu a udržitelného rozvoje pro EU i USA příležitostí k zopakování závazku prosazovat udržitelný rozvoj v jejich příslušných politikách, ale i pomocí vylepšených obchodních a investičních toků, dialogu a spolupráce v rámci daném budoucí dohodou.
- 7.2 Od prosince 2009, v souladu s Lisabonskou smlouvou⁵, usiluje EU o začlenění kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji do každé obchodní dohody, o níž vyjednává. EHSV, ale i EP toto silně podporuje.
- 7.3 Je nutné, aby nová dohoda potvrdila právo obou stran na regulaci a na stanovení vlastních priorit, politik a předpisů udržitelného rozvoje v souladu s vlastními závazky vůči mezinárodním standardům a dohodám.
- 7.4 Často citovaný závazek Komise, že standardy EU v oblasti zdraví, bezpečnosti, ochrany životního prostředí, pracovníků a spotřebitelů nebudou sníženy, je třeba uvítat. EHSV by toto měl sledovat, aby se ujistil, že nedochází k rozmělnění tohoto závazku.
- 7.5 Měli bychom jít ještě dále, formulovat hlavní obavy, navrhnout pozitivní cestu vpřed a zabývat se rovněž sociálními otázkami. EHSV musí uznat TTIP za trvalou prioritu po celou dobu postupu jednání a realizace.
- 7.6 Strany by měly potvrdit svůj závazek k účinnému provádění a prosazování svých pracovních předpisů. Měly by rovněž potvrdit své závazky plynoucí z členství v Mezinárodní organizaci práce (MOP) a z Prohlášení MOP o zásadách a základních právech při práci z roku 1998, které je závazné pro všechny členy MOP. Minimální základ pro sociální aspekty každé kapitoly o udržitelném rozvoji v TTIP musí i dále tvořit osm klíčových úmluv MOP (přijatých v Singapurském prohlášení WTO v roce 1996), jako tomu bylo u všech nedávných unijních dohod o volném obchodu⁶.

⁵ Článek 207 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) pojednávající o zásadách obchodní politiky EU, čl. 3 odst. 5 Smlouvy o Evropské unii (SEU) a článek 21 SEU o obecných zásadách vnější činnosti EU týkající se rovněž unijní podpory obchodu a udržitelného rozvoje.

⁶ [Úř. věst. L 127 14.5.2011](#), s. 62–65.

- 7.7 EU vždy při dokončování vlastního vnitřního trhu prosazovala „sociální agendu“ a EHSV je živoucí příklad závazku EU k dialogu a hledání konsenzu. Nicméně při respektování poněkud odlišného sociálního modelu USA by EU měla výrazněji podporovat a bránit svůj model vycházející ze sociální solidarity.
- 7.8 Obě strany by měly uznat význam globálního řízení životního prostředí a jeho pravidel pro řešení environmentálních výzev společného zájmu. Měly by potvrdit svůj závazek k účinnému provádění a prosazování svých právních předpisů v oblasti životního prostředí. Navíc by obě strany měly zopakovat svůj závazek nadále provádět opatření k zajištění, podpoře zachování a udržitelného využívání přírodních zdrojů a hospodaření s nimi. V této souvislosti by strany měly rovněž zopakovat svůj závazek k plnění mnohostranných dohod o životním prostředí.
- 7.9 TTIP by pro EU a USA mělo rovněž být příležitostí k další podpoře obchodu a investic podporujících udržitelný rozvoj, např. liberalizací obchodu s environmentálním zbožím a službami (v souladu s iniciativou ohlášenou v Davosu 24. ledna 2014, k níž se obě strany zavázaly), podporou sociální odpovědnosti podniků a podobně.
- 7.10 V porovnání s USA dosud EU nezačlenila pracovní a environmentální otázky obsažené v kapitole o udržitelném rozvoji pod obecný postup pro řešení sporů. Místo toho se tyto otázky podrobují postupu konzultace, z něhož nemohou vyplývat obchodní sankce. Logika stojící za tímto postojem není zřejmá a EHSV vyzývá Komisi, aby jej objasnila.

8. Investice

- 8.1 Po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost získala EU pravomoc v oblasti investic. Nová dohoda by nahradila všechny platné jednotlivé dvoustranné dohody o investicích mezi USA a devíti členskými státy.
- 8.2 Na multilaterální úrovni jsou EU a USA signatáři Dohody WTO o obchodních aspektech investičních opatření (TRIMs). To se však týká pouze opatření týkajících se obchodu se zbožím, nikoli se službami či jinými klíčovými oblastmi, které vznikly v posledních 20 letech. Vedle toho EU a USA uzavřely v dubnu 2012 dohodu o ambiciózním souboru investičních zásad a vyzvaly ostatní země, aby se k nim připojily.

- 8.3 Otázka zahrnutí mechanismu urovnávání sporů mezi investorem a státem (ISDS) vyvolala velký zájem i obavy veřejnosti na obou stranách Atlantiku. Víáme, že Komise uznala značný zájem veřejnosti v souvislosti s útočnými soudními spory⁷ a že se v důsledku obrovského zájmu veřejnosti rozhodla uspořádat samostatnou veřejnou konzultaci o ochraně investic a ISDS. Tato veřejná konzultace, zahájená 27. března 2014, je dobrým příkladem toho, jak podnítit vklad občanské společnosti do těchto jednání.
- 8.4 EHSV považuje za zásadní, aby jakékoli ustanovení o ISDS navrhované v rámci TTIP neomezovalo schopnost členských států EU provádět regulaci ve veřejném zájmu. Výbor bere na vědomí snahu o větší míru transparentnosti a k tématu ISDS vypracuje stanovisko z vlastní iniciativy.
- 8.5 V odstavci 8 svého Informativního přehledu zveřejněného 3. října 2013 Komise předkládá návrhy na zastavení potenciálního zneužívání postupů ISDS. Výbor se domnívá, že trvají nejasnosti ohledně definice některých pojmů, jako jsou např. neopodstatněné nároky či veřejný účel. Je naléhavě nutné, aby byla stanovena jejich přesná definice.
- 8.6 EHSV považuje za důležité, aby se v rámci vyjednávací pozice EU počítalo s několika podmínkami pro začlenění ISDS do této dohody. Jednou z nich je, aby příslušná ustanovení dohody umožňovala členským státům „sledování legitimních politických cílů, jako je ochrana společnosti, životního prostředí, zabezpečení, ochrana spotřebitelů, stabilita finančního systému, veřejné zdraví a bezpečnost nediskriminačním způsobem“. Je důležité, aby tato formulace byla vůdčím principem unijních vyjednávačů a aby byla v dohodě jasně uvedena.
9. **Malé a střední podniky**
- 9.1 V Evropské unii i ve Spojených státech jsou MSP a začínající podniky klíčovými hybateli růstu a tvorby pracovních míst. Přes 20 mil. podniků v EU a 28 mil. v USA jsou MSP. Na obou stranách Atlantiku jsou MSP významným zdrojem inovací, nových produktů a nových služeb. Z transatlantického obchodu těží již nyní.
- 9.2 Pro MSP bude TTIP obzvláště hodnotné vzhledem k tomu, že obchodní překážky většinou neúměrně zatěžují menší podniky, které mají méně zdrojů k jejich překonání než větší podniky. Mezi potenciální výhody TTIP pro MSP patří cla, regulační otázky a necelní překážky, služby, elektronický obchod, vládní zakázky, celní spolupráce a usnadnění obchodu a práva duševního vlastnictví.

⁷

Útočné soudní spory vedou v současnosti soukromé korporace proti svrchovaným státům, např. *Veolia proti Egyptu* a *Philip Morris proti Austrálii*.

9.3 EHSV podporuje zahrnutí kapitoly věnované otázkám MSP do TTIP. Tato kapitola by mohla přinést mechanismy umožňující oběma stranám spolupracovat na usnadnění účasti MSP na transatlantické obchodní výměně. Součástí ustanovení by mohl být výbor pro MSP, který by se angažoval v komunitě malých podniků a vyvíjel by webové informační a jiné zdroje, které by MSP pomáhaly pochopit ustanovení dohody a to, jaký užitek jim může přinést.

10. **Zájmy spotřebitelů**

10.1 Důvěra spotřebitelů je pro úspěch TTIP naprosto zásadní. Jejím důsledkem jsou růst výdajů spotřebitelů, což s sebou nese pozitivní dopady na růst a zaměstnanost. Je proto zásadní, aby se spotřebitelům dostalo záruk, z nichž vzniká důvěra v transatlantický trh. Jasně vyjádření v tom smyslu, že nedojde ke snížení stávajících standardů, je významným prvním krokem. Výzvou je proměnit tento závazek v realitu, připravit jednoznačný právní rámec, který by takové snížení vyloučil, a kromě jiných iniciativ řádně a včas informovat občanskou společnost o procesu konvergence předpisů. Měla by být také zahrnuta ustanovení, která by chránila právo občanů žádat vymáhání takových ustanovení v případě jejich porušení.

10.2 Panuje obava, že otevření hranic a odstranění obchodních překážek povede k rozsáhlejšímu šíření a vlivu kontaminovaných potravin. TTIP je skvělou příležitostí ke vzniku systému varování, který by pokrýval EU i USA. Cílem by bylo zvýšit ochranu spotřebitelů a minimalizovat negativní dopady na obchod, když k takové havarijní situaci dojde.

10.3 Pro zajištění bezpečnosti, kvality a informované spotřebitelské volby je zásadně nutná sledovatelnost složek potravin a jejich derivátů. TTIP pro EU a USA představuje příležitost k lepšímu pochopení složitých globálních potravinových dodavatelských řetězců a sítí a k vypracování odolných, kompatibilních, interoperabilních přístupů k zajištění sledovatelnosti a původnosti potravin, včetně systémů označování zvířat.

10.4 Měly by být zavedeny povinné systémy hlášení událostí a výměna informací o nových produktech, aby bylo možné sledovat zavádění vyráběných nanomateriálů, u nichž by měl být zaveden rovněž rozsáhlý seznam podléhající veřejné kontrole, na trh.

11. **Služby**

11.1 Mnohé statistické údaje ukazují, že navýšení objemu obchodu a investic v odvětví služeb by mohlo být jedním z největších potenciálů růstu. Proto je důležité vyjednat smysluplné závazky v oblasti služeb (včetně finančních služeb) na obou stranách. Za prioritu pro podniky EU se považuje lepší přístup na trh.

11.2 V rámci jednání se musí rovněž plně zohlednit specifický charakter veřejných služeb v EU, které musí být zachovány v souladu se závazky plynoucími ze Smlouvy o fungování Evropské unie.

11.3 Spolupráce v oblasti regulace by se měla týkat také služeb a měla by umožňovat lepší spolupráci regulačních orgánů, vyšší transparentnost a odstranění nadbytečných a tíživých požadavků.

12. **Zemědělství a zemědělskopotravinářský průmysl**

12.1 Tato dohoda by měla být ambiciózní, pokud jde o hygienické a rostlinolékařské otázky (SPS), u nichž by USA a Evropská unie měla usilovat o vyjednání ambiciózní kapitoly SPS-plus.

12.2 Formy zemědělské a zemědělskopotravinářské produkce se v USA a v EU rozvíjí ve zcela odlišných podmínkách (dobré životní podmínky zvířat, regulace bezpečnosti potravin, přípravky na ochranu rostlin). V USA se rozhodnutí o uvedení určitého produktu na trh řídí pouze vědeckými důvody, zatímco v Evropě ho ovlivňuje zásada předběžné opatrnosti. Tento rozdíl v přístupu by se měl při jednáních zohlednit.

12.3 Dříve uvedený závazek Komise nesnižovat evropské standardy, zejména pokud jde o ochranu spotřebitelů, by měl zvýšit naši pozornost k otázkám bezpečnosti potravin (GM, hormony v mase, chemicky čištěné potraviny atd.), přičemž musí být vždy možné zaručit dodržování zásady předběžné opatrnosti (zakotvené v Lisabonské smlouvě). Kompatibilita regulačních systémů USA a EU by se měla zvýšit při současném dodržení vysoké úrovně bezpečnosti zakotvené ve standardech.

13. **Veřejné zakázky**

13.1 Veřejné zakázky jsou zvláště citlivou oblastí, v níž by ovšem EU měla zastávat ofenzivnější přístup, jelikož americké podniky v současnosti těží více z otevřenosti unijního trhu, než je tomu naopak. Je nezbytné, aby se v každé dohodě uplatňovala stejná míra přístupu k veřejným zakázkám na obou stranách Atlantiku.

13.2 Vyjednavací musí zajistit, aby nebylo ohroženo právo členských států EU, stejně jako regionálních a místních orgánů, prosazovat vlastní demokraticky dohodnuté sociální a environmentální politiky.

14. **Ochrana údajů**

Panuje obava, že by TTIP mohlo vést k oslabení předpisů o ochraně soukromých údajů v EU i v USA, což by mohlo vyústit v ohrožení údajů i porušování soukromí občanů. V souladu se závazkem uvedeným v odst. 6 čl. 1 je navýsost důležité, aby nedocházelo ke snížení standardů ochrany v této oblasti a občanům EU byla zaručena ve vztazích se společnostmi umístěných v USA stejná úroveň ochrany jako podle platné právní úpravy ochrany údajů v EU.

15. Energetika a strategické suroviny

- 15.1 Zajištění spolehlivých dodávek energie má zásadní význam. V rámci celého TTIP by se mělo zvážit vypracování ustanovení o zabezpečení dodávek energie a strategických surovin, jejichž cílem by bylo určit stávající i budoucí kritická místa v oblasti dodávek a infrastruktury, která by mohla negativně ovlivnit energetický trh, ale i mechanismy řešení krizí a výpadků dodávek.
- 15.2 Základním aspektem energetické politiky EU i USA je energetická účinnost a podpora obnovitelných zdrojů. V rámci TTIP by se tyto cíle měly podporovat a mělo by být zaručeno právo každé ze stran zachovat či zavádět standardy a regulaci týkající se např. energetické účinnosti produktů, zařízení a procesů a mělo by se v nejvyšší možné míře usilovat o harmonizaci domácích standardů EU a USA.

16. Zeměpisná označení

EU do USA vyváží produkty s vysokou přidanou hodnotou, u nichž hrají zeměpisná označení klíčovou roli. Tento systém chrání produkty EU před napodobeninami, paděláním a zabraňuje uvádění spotřebitelů v omyl. V dohodě by se měl nalézt praktický způsob dosažení právní jistoty u obchodní činnosti založené na zeměpisných označeních.

17. Úloha a zapojení občanské společnosti

- 17.1 EHSV vítá nyní zavedený postup, v jehož rámci po každém kole jednání dochází k plnému informování občanské společnosti, jakožto velmi hodnotný. Zásadní význam má to, aby všechny zainteresované strany byly nadále konzultovány a aby byl EHSV akceptován coby nezbytná složka tohoto procesu. Mezi občanskou společností však vládne znepokojení, že texty jednacích dokumentů jsou zbytečně označovány za důvěrné, což brání informovanosti. To by mohlo vážně ohrozit důvěru a podporu veřejnosti v souvislosti s jakoukoli vyjednanou dohodou o TTIP.
- 17.2 EHSV ve svém stanovisku z března 2009⁸ důrazně upozornil na Transatlantickou hospodářskou radu a na nedostatky a nesrovnalosti mezi pěti transatlantickými dialogy (obchodním, spotřebitelským, zákonodárců, odborovým a o životním prostředí). Jak ukazuje transatlantický obchodní a spotřebitelský dialog, mají tyto orgány (jsou-li dobře zavedeny a fungují) potenciál významně přispět k procesu vyjednávání. Výbor proto opakuje svoji výzvu k aktivaci transatlantického odborového dialogu a transatlantického dialogu o životním prostředí.

8

Úř. věst. C 228, 22.9.2009, s. 32–39.

17.3 Jak je uvedeno výše, s TTIP souvisejí obavy, ale i přísliby, a úloha občanské společnosti bude pro případné schválení či zamítnutí výsledku jednání klíčová. Všechny dvoustranné obchodní dohody nové generace, jež EU uzavřela, obsahují ustanovení týkající se monitorovacího mechanismu občanské společnosti.

17.4 Každý z těchto mechanismů bude jediný svého druhu a bude se odvíjet od vlastních okolností. EHSV však trvá na tom, aby se takový mechanismus co nejdříve našel konkrétně i u TTIP a aby byl EHSV konzultován v souvislosti s jeho formátem.

18. Úloha EHSV

18.1 Je naprosto nutné, aby byla uznána institucionální úloha EHSV během celého postupu jednání o TTIP a aby byl po dobu celého vyjednávacího procesu veden pravidelný dialog mezi EHSV, Evropskou komisí a Evropským parlamentem.

18.2 Lisabonská smlouva potvrzuje úlohu Výboru coby mostu mezi občanskou společností a dalšími evropskými orgány – tato úloha je esencí úzké spolupráce mezi EHSV a Komisí. Vzhledem k potenciálnímu významu TTIP je absolutně nutné:

- aby Komise tuto roli uznala a pravidelně Výbor podrobně informovala o všech aspektech postupu jednání. V této souvislosti EHSV vítá, že jeho tříčlenné monitorovací skupině bude umožněn stejný přístup ke všem dokumentům poskytnutým poradní skupině GR pro obchod;
- zachovat v rámci celého procesu jednání možnost aktivní účasti občanské společnosti;
- aby byl zaveden robustní a plně reprezentativní společný mechanismus monitorování ze strany občanské společnosti v jakémkoli prostředí vytvořeném touto dohodou. EHSV musí v tomto orgánu hrát ústřední roli.

18.3 Ačkoli USA nemají ekvivalentní strukturu po vzoru EHSV, služební cesta do Washingtonu v únoru 2014 ukázala, že v USA existuje vyspělá struktura organizované občanské společnosti. To je komplementární ke struktuře tří skupin existující v rámci EHSV. Tím se TTIP stává pro EHSV skvělou příležitostí k tomu, aby navázal na svoji dříve zpracovanou politiku rozvoje transatlantických vazeb s občanskou společností. K tomuto účelu doporučujeme jako okamžitou prioritu vytvoření kontaktní skupiny EU-USA.

18.4 Toto stanovisko je počátkem, nikoli vyvrcholením účasti EHSV na procesu TTIP. Doporučujeme, aby byl zahájen průběžný projekt EHSV umožňující účastnit se monitorování postupu jednání o TTIP jménem občanské společnosti. Jeho součástí by mohla být např. další stanoviska, veřejná slyšení, semináře, konference atd. o tématech, jako jsou udržitelný rozvoj, MSP, ISDS, veřejné zakázky a zvláštní odvětvové analýzy.

V Bruselu dne 4. června 2014

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru

Henri MALOSSE
